

Actieplan verbeteren externe randvoorwaarden Energietransitie Glastuinbouw

1. Aanleiding

De energietransitie, het pad van energie besparen en omschakeling naar hernieuwbare energie, is een complex proces. Partijen in het Convenant Energietransitie Glastuinbouw 2022-2030 werken aan dit proces met een samenhangend pakket van stimuleren, normeren en beprijzen. De opgave is te zorgen voor voldoende handelingsperspectief voor glastuinbouwondernemers.

Normen stellen of prijsprikkels werken suboptimaal en mogelijk contraproductief als er geen opties zijn om verduurzamingsmaatregelen te nemen. Daarom is er veel inzet op het ontwikkelen van sectorspecifieke kennis en het bevorderen van de toepassing daarvan (Programma Kas als Energiebron). Succesvolle inzet daarvan is echter mede afhankelijk van voldoende energie infrastructuur en duurzame energiebronnen, elektriciteit en CO₂ voor de plantengroei, zowel in beschikbaarheid als betaalbaarheid. De glastuinbouwsector heeft daar ten dele zelf invloed op, maar is met name afhankelijk van externe partijen en factoren. De sector zet nu al samen met de overheid in op het stimuleren van geothermie, elektrificatie, infrastructuur, biogene CO₂-bronnen en gebiedsprocessen.

Met dit randvoorwaardenpakket wordt beoogd die inzet te versterken door de knelpunten bij de randvoorwaarden, die het handelen van ondernemers voor verduurzaming belemmeren, te identificeren en met (beleids-) betrokkenen op te lossen en/of te verminderen. Dus meer inzet op de externe invloeden. Het betreft veelal acties op het gebied van beleidsvorming, wet- en regelgeving, innovatie en samenwerking. Daar waar nodig wordt financiële ondersteuning ingezet vanuit de reservering van € 200 mln. in het klimaatfonds. Op deze manier nemen convenantspartijen maximale verantwoordelijkheid om de randvoorwaarden voor de transitie op orde te brengen en te houden inclusief het aanspreken van bepalende externe partijen.

Het actieplan verbeteren externe randvoorwaarden Energietransitie Glastuinbouw is opgesteld door de convenantspartijen, de ministeries van LNV, KGG en Financiën, Glastuinbouw Nederland en Greenports Nederland en bevat acties voor alle convenantspartijen en Geothermie Nederland. De acties zijn een aanvulling op of versnelling van generieke maatregelen en acties, met als doel de oplossing van de knelpunten bij de betreffende randvoorwaarden voor glastuinbouw te realiseren.

2. Randvoorwaardenpakket

Het op orde krijgen en verbeteren van de randvoorwaarden voor beschikbare en betaalbare warmte, elektriciteit en externe CO₂ is noodzakelijk om het restemissiedoel van 2030 te kunnen halen. De recente studies van CE Delft¹, WSeR² en Berenschot/Kalavasta³ bevestigen dit. De studies geven aan dat deze randvoorwaarden grote effecten hebben op de handelingsopties van de ondernemers en het doelbereik van de sector. Het plan bevat acties om de randvoorwaarden te verbeteren en daarmee de beschikbaarheid van warmte, elektriciteit en externe CO₂ te vergroten en de

¹ [\(Glas\)tuinbouw | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#) : CE-Delft Ontwikkelingen energie-infrastructuur voor de glastuinbouw

² [\(Glas\)tuinbouw | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#): WSeR scenario's voor energiegebruik van een klimaatneutrale Nederlandse glastuinbouw

³ [Kabinetssamenpak Klimaatbeleid | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#): Publieksrapportage Herijking CO₂-heffing glastuinbouw

energietransitie te versnellen of veilig te stellen. Voor deze randvoorwaarden zijn drie deelplannen uitgewerkt. De complete deelplannen zijn opgenomen in de bijlagen.

Algemeen beeld

Het plan voor beschikbare warmte is gericht op het verbeteren van de randvoorwaarden, zodat de ontwikkeling van geothermie en warmte-infrastructuur versneld en de volgens het convenant in 2030 benodigde warmte gerealiseerd kan worden. Het plan voor de beschikbaarheid van elektriciteit is gericht op bijdragen aan het tijdig oplossen van de netcongestieproblemen, opdat de energietransitie niet vertraagd. De ontwikkelingen bij de toegang tot externe CO₂ leiden momenteel tot een afname in plaats van de benodigde toename van de CO₂-voorziening. Het plan voor de CO₂ beschikbaarheid beoogt het tij te keren.

De randvoorwaarden zijn veelal niet los van elkaar te zien vanwege de dwarsverbanden. Netcongestie belemmert bijvoorbeeld niet alleen de elektrificatie maar ook de ontwikkeling en toepassing van nieuwe geothermiebronnen. Het ontbreken van voldoende externe CO₂ remt het toepassen van geothermie, restwarmte en elektrificatie. Meer gebruik van geothermie en restwarmte vermindert de behoefte aan elektrificatie.

Het op orde krijgen van de randvoorwaarden is complex en de tijdlijn naar 2030 is kort. De ontwikkeltermijn van energie-infrastructuur (warmte en elektra) en van warmtebronnen is lang. Veel van de acties en benodigde beleidsaanpassingen vragen tijd en afstemming met verschillende ministeries en partijen. De acties uit dit pakket zijn essentieel, maar het doel van dit plan om de randvoorwaarden op orde te hebben voor 2030 is nog niet voldoende in beeld. De monitoring zal daar meer inzicht in gaan geven. De verwachting is dat de acties deels effect hebben voor 2030, maar met name na 2030. Met name de deelplannen beschikbaarheid elektriciteit en toegang tot externe CO₂ focussen zich op het voorkomen van vertraging in plaats van op het realiseren van versnelling.

A. Versnelling beschikbare warmte

Doel:

Het doel van dit deelplan is het versnellen van de inzet van geothermie en restwarmte. Concreet is het streven 15 PJ geothermie in 2030 en 10-14 PJ restwarmte in 2030 te realiseren. Daarmee is invulling te geven aan de in het convenant Energietransitie Glastuinbouw 2022-2030 benoemde 30 PJ duurzame warmte in 2030. De recente tariefstudie raamt voor 2030 circa 11 PJ geothermie en circa 5 PJ restwarmte. Dit vraagt acties op de bronnen én de infrastructuur.

Hoofdpunten:

- Versnellen van de ontwikkeling van de warmte infrastructuur met een aanvraag voor extra middelen voor de SWiG en vormgeving van de SDE++, rekening houdend met de gestelde klimaat- en energiedoelen.
- Vergunning termijn geothermie verkorten.
- De ontwikkeling van geothermie aanjagen door risico's te verminderen.
- Stimuleren van ondiepe geothermie.

Voortgang:

Het is nog niet in te schatten of de hoofdpunten tijdig gerealiseerd worden en de beoogde versnelling vóór 2030 haalbaar is.

B. Actieplan Beschikbaarheid Elektriciteit

Doel:

Glastuinbouwbedrijven hebben voldoende netcapaciteit voor de verduurzaming.

Hoofdpunten:

- Inventariseren van de omvang van het congestieprobleem van de glastuinbouw en de mogelijkheden ter verbetering.
- Organiseren van flexpotentieel van de glastuinbouw voor het tegengaan van netcongestie in de gebieden rondom de glastuinbouwlocaties en de locaties zelf.
- Ontwikkelen van energiehubs, waardoor individuele glastuinbouwbedrijven de bestaande elektriciteitscapaciteit flexibeler en efficiënter kunnen benutten en daardoor toegang hebben tot meer elektriciteit.

Voortgang:

Uit de tariefstudie blijkt dat vertraging in de investeringsplanning van netbeheerders het effect heeft dat veel projecten geen doorgang krijgen en de verduurzaming stopt. Het is dus uitermate belangrijk om netcongestie tijdig op te lossen. Uit een inventarisatie van Glastuinbouw Nederland op basis van openbare gegevens van de netbeheerders blijkt dat op dit moment ongeveer 65% van de glastuinbouwbedrijven op een locatie zit waar uitbreiding van netcapaciteit niet mogelijk is vóór 2030. Glastuinbouwbedrijven hebben bovengemiddeld kennis van elektriciteit, netcongestie en flexibele inzet en vervullen al jaren een belangrijke rol in het stabiliseren van het net. Desondanks focust de inzet van dit deelplan zich op het voorkomen van vertraging in plaats van het realiseren van versnelling. Het is op dit moment niet in te schatten of de hoofdpunten tijdig gerealiseerd worden of een positieve invloed hebben op het doel 2030.

C. Actieplan Toegang tot externe CO₂

Doel:

De beoogde CO₂-emissiedoelstelling van 4,3 Mton in 2030 vraagt een minimale alternatieve CO₂-voorziening van 2Mton externe CO₂ (streven uit convenant energietransitie 2022-2030).

Hoofdpunten:

- Bioswap (administratieve verrekening van fossiele en biogene CO₂): Finaliseren van toetsing in hoeverre (gewijzigd) juridisch kader een belemmering vormt, waaronder navraag doen bij EC, alternatieven op een rij zetten.
- Verkennen mogelijkheden voor meer flexibiliteit in de SDE++, zodat niet voor 15 jaar de 50-50% verdeling CCU/CCS vaststaat
- Realiseren van CO₂ bronnen middels Direct Air Capture (DAC) en bij vergisters/groen gas producenten.

Voortgang:

Alle inzet focust op het voorkomen van vertraging en een mindere beschikbaarheid van CO₂ dan in

2025. Om het sectorklimaatdoel in 2030 te realiseren is aanvullend daarop een significante toename van beschikbare CO₂ nodig. Afvalverbrandingsinstallaties (AVI's) vormen een grote potentiële duurzame CO₂ bron

De bedrijven met AVI's hebben aangegeven dat de mogelijkheid voor bioswap (of mogelijkheden om CO₂ te reduceren via levering aan de glastuinbouw onder de CO₂-heffing) bepalend zijn voor de keuze voor levering aan de glastuinbouw of CCS. Nu blijkt dat administratieve verrekening over de seizoenen juridisch niet mogelijk is (bioswap), worden alternatieven op een rij gezet, maar zijn deze niet zondermeer voorhanden. Zonder deze mogelijkheden en reële alternatieven komt het sectoremissiedoel van 2030 onder druk te staan. Aanvullend geldt dat door de gestegen kosten en de onzekerheid met betrekking tot de veranderingen in het beleid rondom AVI's het uiterst onzeker is of deze bedrijven de keuze zullen maken voor levering van CO₂ aan de glastuinbouw.

Andere, kleinere mogelijke biogene bronnen van CO₂ zijn op middellange termijn onder meer de biogas- en groengasketen. Ook wordt er intensief gewerkt aan het ontwikkelen van DAC. De verwachting is echter dat grootschalige toepassing daarvan na 2030 ligt.

3. Governance

De voortgang wordt ten minste halfjaarlijks besproken in het managementteam Energietransitie Glastuinbouw (MT ETG) en het Bestuurlijk Overleg (BO).

Jaarlijks wordt in het derde kwartaal een openbare voortgangsrapportage gepubliceerd (voorbereiding in Q2-Q3). Dit sluit aan op de jaarlijkse klimaat- en begrotingscyclus.

Het secretariaat van het MT-ETG is verantwoordelijk voor het actualiseren van het Actieplan verbeteren randvoorwaarden Energietransitie Glastuinbouw en coördineert de voortgangsrapportage en de monitoring.

Per randvoorwaarde zijn centrale contactpersonen aangesteld. Zij actualiseren en bespreken de deelplannen met betrokkenen, coördineren, vatten samen en rapporteren over de voortgang. Zij verzorgen gezamenlijk ook de input voor de (openbare) voortgangsrapportage en de monitoring voor hun deelthema (coördinatie vanuit het secretariaat MT-ETG: ministerie van LNV en Glastuinbouw Nederland).

Beleidsverantwoordelijkheid voor acties blijft waar die hoort. Daartoe zijn in de deelplannen per actie verantwoordelijke trekkers opgenomen. Zo nodig wordt per thema een werkgroep ingericht met beleidsverantwoordelijken en betrokkenen.

4. Monitoring, actualisatie, evaluatie en klimaatfonds

A. Monitoring

Jaarlijks in het derde kwartaal wordt een openbare voortgangsrapportage opgesteld met daarin de beschikbare kentallen (waaronder CO₂-reductie) en kwalitatief beschikbare monitoringinformatie op basis van monitoring per randvoorwaarde en de voortgang op de acties.

B. Actualiseren

Halfjaarlijks in het eerste en derde kwartaal, worden de acties om de randvoorwaarden beter op orde te krijgen geactualiseerd en in het MT-ETG, en indien nodig in het Bestuurlijk Overleg van de

convenantpartners besproken. Hiermee blijft het actieplan Verbeteren Randvoorwaarden actueel en kunnen nieuwe kennis, inzichten en uitkomsten van analyses meegenomen worden.

C. Evaluatie en besluit 2027

In het eerste kwartaal van 2027 bepalen de convenantpartijen op basis van de voortgang of de randvoorwaarden voldoende op orde zijn (gekomen) en er voldoende handelingsperspectief is om het restemissiedoel 2030 te kunnen halen. Daartoe wordt de in 2027 voorziene update van de Tariefstudie CO2-beprijzing glastuinbouw benut. De studie raamt het niveau van de benodigde prijsprikkel om het restemissiedoel 2030 met voldoende zekerheid te kunnen halen. De studie levert ook inzicht of de randvoorwaarden voldoende op orde zijn gekomen en geen knelpunt of belemmering meer vormen voor het handelingsperspectief van tuinbouwondernemers. De voortgang van het actieplan verbeteren randvoorwaarden energietransitie glastuinbouw is mede input voor deze tariefstudie, naast de voortgang vanuit generieke acties voor verbeteren randvoorwaarden energietransitie.

D. Klimaatfonds

In de tweede helft van 2025 wordt op basis van dan beschikbare informatie, onderzoeken en analyses op de drie thema's gezien hoe de financiële ondersteuning vanuit de binnen het klimaatfonds gereserveerde 200 miljoen, ingezet kan worden. De beoogde inzet kan bij voorjaarsnota 2026 worden vastgesteld. Daartoe wordt het benodigde fiche eind 2025 ingediend bij het klimaatfonds. Een deel van de benodigde analyses voor onderbouwing is dan nog niet beschikbaar. Bezien zal worden hoe hiermee om te gaan.